

פרשת שמות

לענין ר' יחיאל נתן בן ר' שמאי פעלדמאן ז"ל

שמות ב'י"א

וַיְהִי בַּיּוֹמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶזְרָא וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצָּרֵי מִכָּה אִישׁ עֲבָרֵי מִאֲזִיזוֹ:

רש"י

וירא בסבלותם – (ב"ר) נתן עיניו ולבנו להיות מיצר עליהם:

רמב"ן

וטעם ויצא אל אחיו – כי הגידו לו אשר הוא יהודי, והיה חפץ לראותם בעבור שהם אחיו והנה נסתכל בסבלותם ועמלם ולא יכול לסבול ולכן הרג המצרי המכה הנלחץ:

שמות ב'י"ב

וַיִּפֹּן כַּהֲנָה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיֵּךְ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְבְּנֵהוּ בַּחוּל:

מדרש רבה שמות פרשה ב פסקה ג

(ג) ד"א ומשה היה רועה הה"ד (משלי ל) כל אמרת אלוה צרופה אין הקב"ה נותן גדולה לאדם עד שבדקוהו בדבר קטן ואח"כ מעלהו לגדולה הרי לך שני גדולי עולם שבדקוהו הקב"ה בדבר קטן ונמצאו נאמנים והעלן לגדולה בדק לדוד בצאן ולא נהגם אלא במדבר להרחיקם מן הגזל שכן אליאב אומר לדוד (שמואל א יז) ועל מי נמשת מעט הצאן ההנה במדבר מלמד שהיה דוד מקיים המשינה אין מגדלים בהמה דקה בארץ ישראל אמר ליה הקב"ה נמצא אתה נאמן בצאן בא ורעה צאני שנאמר (תהלים עח) מאחר עלות הביאו וכן במשה הוא אומר וינהג את הצאן אחר המדבר להוציאן מן הגזל ולקחוהו הקב"ה לרעות ישראל שנאמר (שם עז) נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן:

מדרש רבה שמות פרשה ב פסקה ב

ולמי בוחן לצדיק שנאמר (שם) ה' צדיק יבחן ובמה הוא בוחנו במרעה צאן בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה שנא' (תהלים עח) ויקחוהו ממכלאות צאן מהו ממכלאות צאן כמו (בראשית ח) ויכלא הגשם היה מונע הגדולים מפני הקטנים והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כחו יבא וירעה בעמי הה"ד (תהלים עח) מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן אמרו רבותינו כשהיה מרעה רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי ורץ אחריה עד שהגיע לחסות כיון שהגיע לחסות נודמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות כיון שהגיע משה אצלו אמר אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא עיף אתה הרכיבו על כתיפו והיה מהלך אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך חייך אתה תרעה צאני ישראל הוי ומשה היה רועה:

שפתי חיים שמות עמ' ג'

הסבא מקלם כותב, שהתורה מתארת תיאור חייו של משה עוד קודם שנבחר בסנה להנהיג את ישראל, במעשה הריגת איש המצרי כאשר הכה את איש ישראל, והמעשה בבנות יתרו, ודוקא בחירתו למנהיג היתה בגלל מסירתו לגדי, והלא הרי סיכן את עצמו במסירות נפש כשהרג את איש המצרי עד שהוכרח לברוח למדין, ולכאורה מעשה כביר זה המציין את נושא בעול כדי להציל את האיש העברי, הוא מספיק טעם וסיבה כדי למנותו למנהיג של ישראל א"כ מדוע היה צריך בחינה נוספת איך היה רועה את הצאן?

אכן מכך שהיה צריך עדיין מבחן נוסף קודם מינויו למנהיגם של ישראל מבואר בזה יסוד גדול, אין האדם מציין וקובע את מדרגתו עפ"י מעשיו הגדולים, דוקא המעשים הקטנים הם קובעים את מדרגתו. ומדוע? כיון שמעשים גדולים יש ואדם עושה מעשה הנובע דוקא מתוך מאמץ, וסיבה שמביאה אותו לעשות זאת לא מתוך שזה באמת מדרגתו אלא הקורת רוח שיש לו בעשיית המעשה הוא נותן לו את הדחיפה לעשיית המעשה, בפרט כאשר נמצא יהודי בסכנת נפשות מוכן להיכנס לעובי הקורה לעשות מעשה חריג כדי להציל אותו, מימלא מעשה זה לא מציין את דרגת פנימיותו, לעיתים אדם יכול לעשות מעשים כבירים של מסירות, אבל אין בזה עדיין ביטוי למדרגת פנימיותו, ודוקא מעשים הנעשים בלי שימת לב מיוחדת ובלי מאמץ מיוחד, מעשים של יום יום, כמו משה שהיה רועה הצאן ודאג במסירות לצאן, זה לא היה מעשה חריג אצלו, בזה נבחן גודל מסירתו לצאן.

שמות א':ט"ז-י"ז

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִיֻּלְדֵּת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שָׂם הָאִזְוֹת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשְּׂנִית פּוּעָה: וַיֹּאמֶר בְּיֻלְדָּהּ אֶת הָעִבְרִית וּרְאִיתִי עַל הָאֲבָנִים אִם בֶּן הוּא וְהִמָּתֵן אֹתוֹ וְאִם בַּת הוּא וְזוּזָה: וַתִּירָא הַמִּיֻּלְדֵּת אֶת הָאֱלֹקִים וְלֹא עָשָׂה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֶיהָ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתִּזְוֶיֶן אֶת הַיֻּלְדִּים:

רש"י פסוק טו

שפרה – זו יוכבד ע"ס שמספרת את הולד: **פועה** – זו מרים על סם שפועה ומדברת והוגה לולד כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה (סם) פועה לשון כעקה כמו (ישע'י) מצ) כיוולדה אפעה:

שמות ב':י'

וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתִּבְאֶהוּ לְבַת פַּרְעֹה וַיְהִי לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן הַמַּיִם מִשִּׁיתָהוּ:

Rav Hirsch

משה related to מצה means: to draw with effort, out of the water; to draw up. Likewise משה denotes artificial separation from any other liquid.

She did not name him משה 'one who was *drawn* out of the water' but משה 'one who *delivers* from the water.' This may indicate the direction of the education the princess gave her foster son and the deep impression that was made on his character from early childhood. By giving him this name, she wished to say: As long as he lives he must never forget that he was thrown into the water and that I drew him out of it. For this reason he should always be softhearted and attentive to the suffering of others and he should be ready at all times to be a מֹשֶׁה, a deliverer in times of trouble. Furthermore his Hebrew name is to make him ever conscious of his origin.